

SAVREMENIM TEHNOLOGIJAMA DO UNAPRJEĐENJA POSLOVANJA I ŽIVOTNOG OKRUŽENJA/ MODERN TECHNOLOGIES TO IMPROVEMENT BUSINESS AND LIVING ENVIRONMENT

¹Enes Huseinagić

Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku, Aleja Konzula – Meljanac, 72270, Bosna I
Hercegovina

E – mail: huseinagic_e@hotmail.com

UDK / UDC 004.4:658:502.1
Stručni članak

Sažetak

Intenzivnim razvojem privrede u cilju višeg nivoa ličnog i društvenog standarda, društvo sve se više susreće sa problemima zaštite radne sredine i životnog okruženja. Potreba za novim tehnologijama zahtijeva pojačanu eksploataciju prirodnih bogatstava uz istovremeno osvajanje automatizacije i umjetne inteligencije u smislu efikasnijeg poslovanja u budućnosti. Nismo uvijek pravilno primijenili naučno – planske i optimalne metode eksploatacije raspoloživih resursa i odabrali racionalna tehničko – tehnološka rješenja. Naša ponašanja su često jednostrana, jer nam je cilj materijalna korist, bez sagledavanja realnih energetske i sirovinskih mogućnosti. Sve većom zastupljenošću industrijskih kapaciteta u privredi, proizvodnjom složenih sintetskih spojeva, narastaju problemi ugrožavanja radne i životne sredine, poremećaja ekološke ravnoteže te u konačnici stvaraju se uvjeti pogoršanja kvalitete življenja. Urbane sredine (veliki gradovi), sa intenzivnim rastom saobraćaja do te mjere imaju zagađen životni i radni ambijent da to predstavlja pravu opasnost za stanovnike. Zbog ovih i drugih razloga, pokušao sam na jednom mjestu istaći ova pitanja i podstaći razmišljanja o sveobuhvatnoj organiziranoj akciji društva i pojedinaca u cilju humanog odnosa u sferi zaštite životne i radne sredine na savremenim osnovama.

Ključne riječi: životna sredina, ekologija, kvaliteta življenja, zeleno poslovanje u budućnosti.

JEL klasifikacija A130

Abstract

With the intensive development of the economy with the goal of a higher level of personal and social standards, society is increasingly faced with the problems of protecting the working environment and the living environment. The need for modern technologies requires increased exploitation of natural resources while simultaneously conquering automation and artificial intelligence in terms of more efficient business in the future. We have not always correctly applied scientific - planning and optimal methods of exploitation of available resources and chosen rational technical - technological solutions. Our behaviors are often one-sided, because our goal is material benefit, without considering the real energy and raw material possibilities. By raising industrial and energy capacities, their increasing representation in the economy, the production of complex synthetic compounds, the problems of endangering the working and living environment, disrupting the ecological balance, and ultimately creating conditions for the deterioration of the quality of life are increasing. Urban environments (large cities), with intense traffic growth, have a polluted living and working environment to such an extent that it represents a real danger for residents. For these and other reasons, I tried to highlight these issues in one place and encourage thinking about the comprehensive organized action of society and individuals with the goal of humane relations in the sphere of protection of the living and working environment on modern bases.

Keywords: environment, ecology, quality of life, green business in the future.

JEL classification A130

UVOD

Osnovna preokupacija modernog društva, što je naročito došlo do izražaja u posljednje vrijeme, je u angažiranju na podizanju nivoa standarda kroz sve veću materijalnu proizvodnju raznovrsnih i složenih sredstava i predmeta upotrebe. To upućuje da današnje posljedice su nastale i u budućnosti će nastati sve većom upotrebom savremene tehnologije. Savremene tehnologije su već sada stvorile nesagledive negativne pojave u svijetu. Normalno je da čovjek kao pojedinac i društvo u cjelini teže i ostvaruju svoje ciljeve, koji su veći i brojniji u odnosu na ranije vrijeme i potrebe koje su u njemu bile iskazane.

Ekolozi i njihove udruge smatraju da se te posljedice najviše vide u privredi. Smatraju da su one vrlo vidljive, i da se povrhu toga nastavlja sa nekontroliranom upotrebom tehničko – tehnoloških procesa što je u konačnici dovelo do svojevrsne ekološke krize. Danas sa tehničko – tehnološkim procesom ekološku krizu usložnjavaju još i nagli porast urbanizacije kroz porast stanovništva u urbanim dijelovima, poremećeni klimatski uvjeti, konfiguracija i plodnost tla, situacija sa vodama i niz drugih manje značajnih faktora.

Ekološka kriza, kao navode ekološke organizacije se manifestira kroz sve veće zagađivanje vazduha, vode, zemljišta, odnosno prostora u kome čovjek egzistira. Ekološki problemi s kojima se danas susrećemo su ciljevi sinergijskog djelovanja ekonomskog poslovanja i savremenih tehničko - tehnoloških procesa.

1. RAVNOTEŽA PRIRODNIH PROCESA

Priroda kao pojam teško se može definirati. Ta riječ je često nejasna. U književnosti je nekada majka, nekada ličnost, božanstvo ili naučni pojam. Engleski filozof Francis Bacon (prije 400 godina) je među prvima zastupao naučno gledište o prirodi, pa je historiju i filozofiju prirode nazvao „velikom majkom nauke“. Danas smo sposobniji da shvatimo filozofiju prirode. Tome su doprinijeli brojni pronalasci na polju biologije i naznačili nov smjer ljudske misli – pomak od općeg ka pojedinačnom. Razumijevanje prirode ima za cilj, pored ostalog, razumijevanje ljudske prirode kao i položaj čovjeka u prirodi. Prirodne nauke imaju veliki utjecaj na društvena, privredna i politička kretanja današnjice.

Priroda kao skup svih postojećih, u principu čulima dostupnih stvari koji imaju svoj imanentni poredak i pokoravaju se određenim zakonima ne može se posmatrati kao nikakva apstraktna i jednodimenzionalna kategorija. Sve to nam govori da je priroda promjenjiva kategorija i bez ljudskog utjecaja, pa stoga vrlo staromodno i rigidno i isuviše altruistički zvuče pojedini slogani i pamfleti o zaštiti životne sredine. Ne možemo mi, ni kao pojedinci ni kao društvo propitivati i tematizirati promjenu čovjekovog okruženja, nego aktualizirati i promovirati savremene tehnologije kroz digitalizaciju, automatizaciju i umjetnu inteligenciju i time doći do efikasnijeg rada i poslovanja u budućnosti te na taj način unaprijediti život ljudi. Takav odnos mora biti strateški princip.

Ono što je karakteristično za zemlje Zapadnog Balkana, je stavljanje akcenta isključivo na profit i profiterstvo u smislu artikuliranja sumnjivih strategija. Potenciranje takvih strategija u zemljama Zapadnog Balkana dovelo je do toga da na jednoj strani imamo porast standarda života koji je evidentan, vidi se iz rasta ekonomskih pokazatelja ali se s druge strane identificiraju i posljedice ugrožavanja životnog ambijenta. Kroz realizaciju velikih naučnih i tehnoloških dostignuća danas

u svijetu se došlo do jednog znatno kvalitetnijeg odnosa prema prirodi i životnom okruženju. Naravno da je ovo privilegija samo visokorazvijenih zemalja dok nerazvijeni znatno kaskaju za prihvatljivim okruženjem.

Realizacija niza naučnih i tehnoloških dostignuća, naročito u posljednje vrijeme, dovelo je čovječanstvo u jedan kvalitetno nov odnos prema prirodi i životnom okruženju. Stoga se sve češće čuju zagovaranja ostvarivanja rasta kvalitete životnog i radnog ambijenta, što se prije svega očituje u smanjenju štetnih utjecaja na čovjekovo okruženje. Ako analiziramo proces prenamaglašavanja kvantiteta rasta u ekonomiji, što je bila dosadašnja karakteristika razvoja u svim zemljama Zapadnog Balkana, vidi se nastojanjem upotrebe takvih tehnologija koje neće akcenat stavljati na kvalitetu čovjekove životne i radne sredine, pa prema tome i kvalitetu rasta. Bitan je krajnji ekonomski cilj – „profit“. Može se, zapravo, reći da su ekološki problemi s kojima su se susrele zemlje Zapadnog Balkana samo jedna od direktnih posljedica nekoordiniranih akcija u usmjeravanju tokova znanja, kreativnosti i inovacija.

Znanje, kreativnost i inovacije kroz savremene tehnologije moraju postati glavni generatori intelektualnog kapitala.

2. UNAPRJEĐENJE ŽIVOTNOG I RADNOG OKRUŽENJA

Čovjek se odlikuje sa visoko razvijenim organom svijesti- mozgom i sposobnošću govora pa zauzima u evolutivnom sistemu najviše mjesto kao nedjeljiv dio prirode. Kao takav, čovjek ima neizmjerno važnu ulogu da svjesno može utjecati na sva zbivanja u prirodi i društvu. Kao pojedinac čovjek svojim aktivnostima mijenja prirodno okruženje. To mijenjanje okruženja, životne i radne sredine može se sagledati sa različitih aspekata, u pozitivnom smislu i negativnom smislu. Dakle, problem je na koje načine je mijenjati. Današnji utjecaji tehnologije i njenih aktivnosti praktično su u funkciji stjecanja profita kao osnovnog motiva ekonomije. Današnje poimanje ekonomije nije samo u funkciji današnjeg interesa društva uopće, nego to poimanje ide u pravcu budućeg neiscrpnog izvora za bogaćenje pojedinaca. Ovakvim stavom svjesno se ide ka urušavanju životnog okruženja što upućuje na razmišljanje da priroda kao trajna kategorija nije opće dobro. Samo unaprjeđenje životnog i radnog okruženja inkorporira specifične pristupe unaprjeđenja životnog ambijenta i radnog ambijenta u planiranju savremene ekonomije. BDP će doživjeti eskalaciju u negativnom smislu ako se pitanja unaprjeđenja radnog i životnog okruženja počnu radikalnije mijenjati. I to je cijena pristupa usmjerenog na profit. Ovakav pristup nema podršku ekološke struke. S druge strane ova postavka strateški gledano upućuje nas na zaključak da će zaoštavanje ekoloških problema pored efekata unaprjeđenja kvalitete življenja veoma povoljno djelovati na racionalnost trošenja faktora proizvodnje, što će u konačnici predstavljati pokretačku snagu daljnjeg ekonomskog razvoja kroz digitalizaciju, automatizaciju i umjetnu inteligenciju. Međutim, sa praktičnog aspekta, stanje životnog i radnog okruženja danas je dostigao takav nivo da su promjene neminovne.

Svakog dana promjene koje nastanu u životnom i radnom ambijentu udvostručuju se. Aktivnosti ekonomija, odnosno ljudi, pogotovo u regionu Zapadnog Balkana gdje egzistira još „prljava industrija“ govori da je dominantna proizvodnja električne energije kroz ugalj, da se enormno troše vještačka đubriva sumnjive kvalitete, gdje otpadne vode nisu tretirane na pravilan način, rijeke su zagađene plastičnim otpadom, otrovni gasovi u urbanim sredinama su postali normalna pojava. Uzimajući sve nabrojano u obzir sa sigurnošću se mogu sagledati sve posljedice ljudske aktivnosti.

Slična je situacija i u našoj zemlji, jer i ona predstavlja dio te cjeline, mada se moramo složiti da je kod nas ekološka situacija još i prihvatljiva. Generalni zaključak bi bio isti i za sve zemlje našeg regiona jer rane faze socijalizma nisu bile imune od pogrešnih poteza prema unaprjeđenju životnog i radnog ambijenta. Dalje analizirajući, možemo se složiti da od početka ovog stoljeća Bosna i Hercegovina, odnosno društvo nije imalo neki afirmirajući odnos prema zaštiti prirode i unaprjeđenju životne i radne sredine. Nije imalo u svojoj osnovi rezultate obrade ove kompleksne problematike, odnosno određeni strateški program. Razlozi za opravdanje postoje jer teškoće koje su nas pratile tokom i nakon rata su u tome da mi nismo gradili jednu autarhičnu privredu i je nju moguće u vrijeme globalizacije ostvariti. Razlozi opravdanja postoje i u činjenici da mi još uvijek na ovu problematiku ne gledamo sa naučne strane. Naučno – istraživačke aktivnosti u ovoj oblasti nisu na zavidnom nivou. Školovanje kadrova, bez obzira na nivo školovanja je zaista skroman. Danas je dominantna socijalna dimenzija u smislu rješavanja zaposlenosti a po strani su ostavljene ekološke dimenzije. Također, moramo istaći da danas egzistira niz detaljističkih nauka koje se bave dijelovima ovog problema, ali one u svojim istraživanjima ne nude cjelovita rješenja, u formi dugoročnih strategija ponašanja privrednih subjekata i društva uopće prema ovoj problematici. Ni ekonomske nauke ne nude procjenu štete i načine rješavanja sadašnjih nagomilanih problema. Izgleda da nauka jedino može da predvidi negativne posljedice pojedinih poduhvata, jer ona raspolaže metodama da se brojne teškoće u ovom problemu izbjegnu.

Svijet i znanje svih aktera u ovim procesima moraju biti na znatno većem nivou. Društvo kroz akademsku zajednicu mora da se angažira u što većem kapacitetu po pitanju razvijanja i intenzifikacije naučnoistraživačkog rada u pogledu unaprjeđenja životnog i radnog okruženja. Troškovi otklanjanja posljedica narušavanja životne sredine znatno prevazilaze i prošle i sadašnje koristi.

Unaprjeđenje životnog ambijenta ili „odgađivanje“ životne sredine predstavlja izuzetno složenu ekonomsku i socijalnu dimenziju. Bez planska eksploatacija prirode dovodi do destruktivnog iskorištavanja ljudske snage i socijalnih moći. Stvaranje uvjeta za unaprjeđenje životnog i radnog okruženja trebao bi biti cilj za cijelo društvo. Sve što se danas radi na planu zaštite i unaprjeđenja životne sredine, moglo bi se svrstati u palijativnu ekološku sanaciju, a nikako u sistem unaprjeđenja životne i radne sredine. S obzirom da je u pravom planu čovjek obaveza svih je potpuno afirmiranje ekologije pomoću koje je krajnje ciljeve moguće ostvariti. Upravo nauka je ta koja u ovom procesu treba da odigra ključnu ulogu i da iznađe rješenja u unaprjeđenju čovjekove okoline čime bi se na kvalitetan način utjecalo na razvoj privrede a i na tehničko – tehnološki progres.

Treba naglasiti da problematika unaprjeđenja životne sredine nije u protivrječnosti sa ekonomskim postulatima, nego čak sa njima vrlo usko korespondira, što u konačnici daje velike šanse za prevazilaženje postojeće ekološke situacije.

3. ČOVJEK I ŽIVOTNA SREDINA

Sve što se dešava ima svoj uzrok i posljedicu. U biti svega je ravnoteža uzroka i posljedica. Razvojem društva od prvobitne zajednice do današnjeg vremena, uslijed sve većih potreba za raznovrsnijim i bogatijim formama života, raste želja čovjeka za brojnijim i složenijim materijalnim dobrima. Da bi očuvao svoju slobodu, olakao život i učinio ga konfornijim, čovjek je posegao, prije svega za prirodnim, ali pak ograničenim mogućnostima. Materijalna dobra sve

više predstavljaju limitirajući nivo razvoja, a želje su u daljem prosperitetu i materijalnom izobilju. Upravo zbog toga je čovjek usavršio tehnologiju proizvodnje i ostvario svoj značajan utjecaj i na prirodne tokove života. On je ukrotio neke prirodne pojave i njihove efekte usmjerio u svoju korist. Zagospodario je prirodom do te mjere da je počeo remetiti ekološku ravnotežu i degradirati biosferu, čiji je i on sastavni dio. Koliko će dugo i kakva će biti kvaliteta prirodnih uvjeta života, u velikoj mjeri zavisi od ljudskog bića, od njegovog odnosa prema očuvanju, degradaciji i unaprjeđenju tih vrijednosti.

Izgradivši privredne potencijale, čovjek je razvio i unaprijedio kvalitetu životnog procesa. Znatno je podigao svoj standard i izdigao se do visina o kojima nije mogao ni slutiti. Ukrotio rijeke, izgradio jezera, promijenio konfiguraciju zemljine kore, podigao moćnu industriju i energetiku, uputio se prema zvijezdama i morskim dubinama. Istovremeno, djelimično je ugrozio prirodu i poremetio njenu ravnotežu.

Ovo je naročito došlo do izražaja u nekim područjima, gdje je čovjek primijenio neracionalne metode eksploatacije prirodnih bogatstava, upotrijebio neoptimalne tehnološke procese prerade i proizvodnje. Stoga je ozbiljno poremećen cjelokupni prirodni ambijent u kojem ponekad ostaje samo čovjek i mrtva priroda.

Da bi čovjek dugo živio, pored ostalog da se kreće u sredini kakvu mu je priroda podarila, jer je veoma ovisan od prirode, koja mu služi kao osnova održanja. Razmislimo o tome koliko smo se udaljili od prirodnih uvjeta življenja i kakve posljedice možemo imati. Stoga je neophodno zaštititi čovjeka i njegovo zdravlje i obezbijediti uvjete u najkvalitenijem obliku a to možemo u današnje vrijeme samo savremenim tehnologijama i procesima.

ZAKLJUČAK

Zadaci na rješavanju problema zaštite radne i životne okoline mogu biti mnogostruki, jer su izvori zagađenja i degradacije različiti i veoma brojni. Oni se pojavljuju kao pojedinačni i skupni uzroci, u ovisnosti od dominacije pojedinih grana privređivanja, naseljenosti, konfiguracije tla, prirodnih i meteoroloških uvjeta i drugih relevantnih karakteristika. Sa intenzivnijim razvojem privrednih kapaciteta, različitih po strukturi proizvodnje, naročito u užem prostornom razmještaju, uz neposrednu blizinu naseljenih mjesta, u pravilu proces zaštite čini složenim i teškim, ali istovremeno neophodnim do te mjere da u svojoj biti predstavlja humanu akciju u odnosu na cjelokupnu biosferu.

Borba za zaštitu i unaprjeđenje radne sredine i životne okoline predstavlja trajan proces i sastavni dio sveukupnih organiziranih akcija na planu daljeg prosperiteta i humanizacije tekućih i razvojnih procesa življenja. Zbog tih razloga je između ostalog i kreiran „Europski zeleni plan” koji predstavlja paket inicijativa u području politika kojim se želi osigurati zelena tranzicija EU-a, pri čemu je krajnji cilj postići klimatsku neutralnost do 2050. godine. Ovim Planom se artikuliše tranzicija Europske unije u pravedno i prosperitetno društvo s modernom i konkurentnom privredom gdje je Bosni i Hercegovini i zemljama regiona mjesto

U današnje vrijeme, pogotovo u zemaljama Zapadnog Balkana nema čistih tehnologija, ima samo manje prljavih i štetnih. Izlaz iz sadašnje ekološke situacije može se naći jedino u što je moguće zatvorenijim tehnologijama tzv. reciklirajućim sistemima.

U kompleksu zadataka iz ovog domena ističemo neke, koji, po svom značaju i prisustvu u svakodnevnom životu, zauzimaju posebno mjesto, kao što su: tehnološki procesi, energetika, saobraćaj, buka i odgojno – obrazovne aktivnosti.

Danas, u savremenom svijetu brojni ekološki problemi se rješavaju digitalizacijom, automatizacijom i umjetnom inteligencijom što dovodi do efikasnijeg rada i poslovanja organizacija bez obzira na djelatnost.

LITERATURA

- [1] Huseinagić, E. 2018. Osnove menadžmenta, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Travnik: Internacionalni univerzitet Travnik.
- [2] Huseinagić E. 2021. Menadžment kvalitetom. Travnik: Internacionalni univerzitet Travnik.
- [3] Šarnagl, V. 1976. Ugrožena zemlja. Beograd: Izdavački centar Beograd.

